

Zákaz chovu kožešinových zvířat

Moderní trendy
v evropské legislativě

svoboda
zvířat
organizace
na ochranu zvířat

“I fully endorse Svoboda Zvirat’s campaign to end fur farming in the Czech Republic. When I had the chance to introduce a bill in the UK Parliament I chose to use the opportunity to try to end fur factory farming in the United Kingdom as I believe it is morally reprehensible to kill an animal solely for the fur on its back. No one needs to wear fur, it’s just a whim of fashion.

Fur factory farming is inherently cruel. It causes needless and intense suffering to the animals involved. Most animals bred for fur are solitary carnivores and to keep them in intensive factory farm conditions is cruel. These are not domesticated or social animals like sheep or cows and have only been bred in captivity for a relatively short number of years. In the words of the UK Farm Animal Welfare Council they are still ‘essentially wild’.

I was proud to play my part in getting fur farming banned throughout the United Kingdom and am happy to support SV in their efforts to end this cruel practice in the Czech Republic.

No civilised society should tolerate this unnecessary cruelty and I hope, as legislators, you will give this matter the consideration it deserves and that the Czech Republic will join the other European countries that have banned this outdated practice.”

Yours sincerely

MARIA EAGLE MP

„Plně podporuji kampaň Svobody zvířat za ukončení chovu kožešinových zvířat v České republice. Když jsem dostala příležitost navrhnout novelu v Parlamentu Velké Británie, využila jsem jí k prosazení ukončení chovu kožešinových zvířat ve Velké Británii, neboť jsem přesvědčena, že není morálně ospravedlnitelné zabíjet zvířata jen pro kožich, který nosí na těle. Nikdo nepotřebuje nosit kožešiny, je to pouze rozmar módy.

Chov kožešinových zvířat na farmách je ze své podstaty krutý. Způsobuje zbytečné a intenzivní utrpení chovaným zvířatům. Většina zvířat chovaných na kožešiny jsou masožravci žijící samotářsky, tudíž držet je v podmínkách intenzivních faremních chovů je pro ně utrpením. Nejsou to domestikovaná ani společenská zvířata jako například ovce nebo krávy. V zajetí začala být chována pouze před relativně několika málo lety. Slovy britské Farm Animal Welfare Council jsou pořád v podstatě „divoká“.

Byla jsem hrdá na to, že jsem se mohla podílet na zavedení zákazu chovu kožešinových zvířat ve VB a je mi ctí podpořit SZ v jejich úsilí o ukončení těchto krutých praktik v České republice.

Žádná civilizovaná společnost by neměla tolerovat toto zbytečné utrpení a věřím, že jakožto zákonodárci budete tomuto tématu věnovat patřičnou pozornost a že Česká republika se připojí k ostatním evropským státům, které již zakázaly tyto staromódní praktiky.“

Většina občanů ČR (67 %) si přeje zákaz chovu kožešinových zvířat.

•

Pro kožešinová zvířata je život na farmách utrpením a často jsou chována v nevyhovujících podmínkách.

•

Výroba kožešin představuje významnou zátěž pro životní prostředí.

•

Vzhledem k zanedbatelné ekonomické síle a existenčním problémům chovatelů by měl zákaz chovu kožešinových zvířat pravděpodobně minimální ekonomický dopad jak na samotné podnikatele, tak na hrubý zemědělský produkt.

•

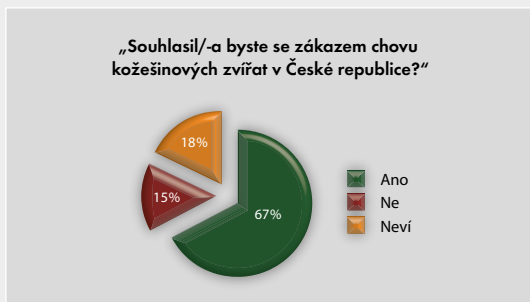
Zabíjení zvířat za účelem výroby zbytných produktů je obtížně eticky ospravedlnitelné.

•

Trendy ve většině evropských zemí směřují k zákazu či omezení chovu kožešinových zvířat.

•

Nadnárodní korporace obchodníků reagují na přání spotřebitelů a přijímají tzv. „bezkožešinovou politiku“ prodeje.

Veřejné mínění

Z výzkumu CVVM (Centrum pro výzkum veřejného mínění) z roku 2006 (standardizované dotazníkové šetření probíhalo na reprezentativním vzorku 1 002 respondentů) vyplývá, že **většina občanů ČR nesouhlasí s chovem a zabíjením kožešinových zvířat**. Se zabíjením zvířat pro kožešinu nesouhlasí 68% dotázaných, 67% respondentů se vyslovilo pro zákaz chovu kožešinových zvířat, se zákazem nesouhlasí 15% respondentů. 76% dotázaných soudí, že by se současná společnost obešla bez kožešinové módy.¹

Welfare (životní pohoda) zvířat chovaných na kožešiny

V ČR je v současné době **10 větších farem** (nad 100 zvířat) s chovem **šelem**. Z toho **pět** se zaměřuje na chov **norků**, **jedna** na chov **lišek** a na **čtyřech** farmách se chovají **oba druhy zvířat**. Dále jsou zde registrovány **3 větší farmy** (nad 100 zvířat) s chovem **činchil**.*

Kožešinová zvířata patří mezi divoká zvířata (nejsou domestikována) a v klecích, v nichž prožijí celý život, nejsou naplňovány jejich etologické potřeby. Jsou chována **v nevyhovujících podmínkách** (např. malé a strohé klece, často bez pevné podlahy). **Důsledkem** toho jsou kromě různých **onemocnění, zranění** nebo **biologických abnormalit** také **poruchy chování**. Pozorovatelné jsou zejména v podobě **stereotypních pohybů a sebepoškozujícího chování**: stereotypie jsou stále se opakující bezúčelné pohyby, jako příklad můžeme uvést norka skákajícího určitou dobu proti stěně klece nebo v kleci stále dokola běhající lišku. Poškozující chování se často objevuje např. u norků v podobě poškozování ocasů. Dalšími abnormalitami v chování je např. u lišek zraňování až požírávání vlastních mláďat.²

Dopady na životní prostředí

Kožešina je zdrojem znečištění ve všech stádiích výroby:

1. Zvířecí odpady obsahují **vysoké koncentrace dusíku a fosforu**.³ Výkaly se vsakují **přímo do půdy, znečišťují tak povrchové i spodní vody**, ty se kromě jiného vypařují **i do ovzduší** (např. liška polární (Alopex lagopus) vyprodukuje za rok stejné množství sloučenin dusíku a fosforu jako jedno prase domácí (Sus scrofa f. domestica)).^{3,4}
2. **Další rizikové odpady** představují **zkožkovaná těla zvířat**. Při jejich zpopelňování vznikají emise, které mohou obsahovat oxid uhelnatý (CO), oxidy dusíku (NO_x), oxid siřičitý (SO₂), kyselinu chlorovodíkovou (HCl), těkavé organické látky (VOC), dioxiny, jemné, pevné nebo kapalné částice a těžké kovy. Evropská komise považuje znečišťování ovzduší za jeden z hlavních problémů kožedělného průmyslu.³
3. **Chemické ošetření kožešiny** (může projít až 50 procesy – např. barvení, které kůži změkčuje a konzervuje) většinou zahrnuje používání karcinogenních, toxických chemikálií poškozujících nejen životní prostředí (např. formaldehyd, chrom, naftalen atp.).^{3,4}
4. **Kožešinové produkty** jako konečný odpad jsou **těžko biologicky rozložitelné** (vlivem chemického ošetření).³
5. Velká **spotřeba energie při transportu**. Kvalitnější kožešiny jsou nejprve převáženy do velkých aukčních center, kde se prodávají. Poté jsou transportovány na místo zpracování a v konečné fázi k prodeji. **Výroba například umělé kožešiny spotřebuje zhruba 60x méně energie**. Velké množství energie je zapotřebí také pro uskladnění kožešinových výrobků.^{3,4}

* Čísla jsou pouze informativní, neboť údaje o farmách a počtech zvířat na nich není jednoduché získat. Částečně vycházíme ze svých pozorování, částečně z kontrol prováděných Státní veterinární správou. Situaci značně komplikuje fakt, že doba pozorování/kontroly má vliv na aktuální počet zvířat na farmě, neboť v každém „stádiu produkce“ se na farmách nachází různé počty zvířat.

Dalším negativním aspektem chovu kožešinových zvířat jsou **úniky zvířat do volné přírody**. V té jsou pak, především norci, nepřírodním predátorem a konkurentem chráněných vyder říčních (*Lutra lutra*).

Ekonomické dopady uzavření kožešinových farem

S ohledem na současné ekonomické problémy většiny tuzemských chovatelů nelze v budoucnu počítat s opatřeními, která by odstranila výše zmíněné problémy a nedostatky současných chovů kožešinových zvířat na farmách. V současné době je registrováno šest velkých (činná kapacita nad 500 zvířat) farem s chovem masožravých kožešinových zvířat, které zaměstnávají necelých 17 pracovníků⁵. **Celková produkce kožešin u nás tvoří jen zhruba 0,024 % hrubého zemědělského produktu.**⁶ Většina chovů masožravých kožešinových zvířat na farmách u nás dnes spěje k postupnému zániku – chovatelé si stěžují na vysoké provozní náklady, špatný odbyt a nejistou budoucnost. Podle údajů Českého statistického úřadu klesl počet zaměstnanců v odvětví „Zpracování a barvení kožešin, výroba kožešinových výrobků“ (OKEČ 18.3) mezi lety 2000 a 2006 téměř o polovinu (v roce 2000 pracovalo ve zmíněném sektoru v průměru 361 fyzických osob a 483 právnických, kdežto v roce 2006 to bylo už jen v průměru 176 fyzických a 224 právnických).

Přesto nelze (z důvodu snižování kvality péče o zvířata, hygieny a veterinární ochrany chovů) ponechat vyřešení problému zvířat na samovolném zániku chovů. **Zákaz by se přímo dotýkal několika desítek chovatelů.** Dopady na související podnikatele budou minimální.

Etické hledisko

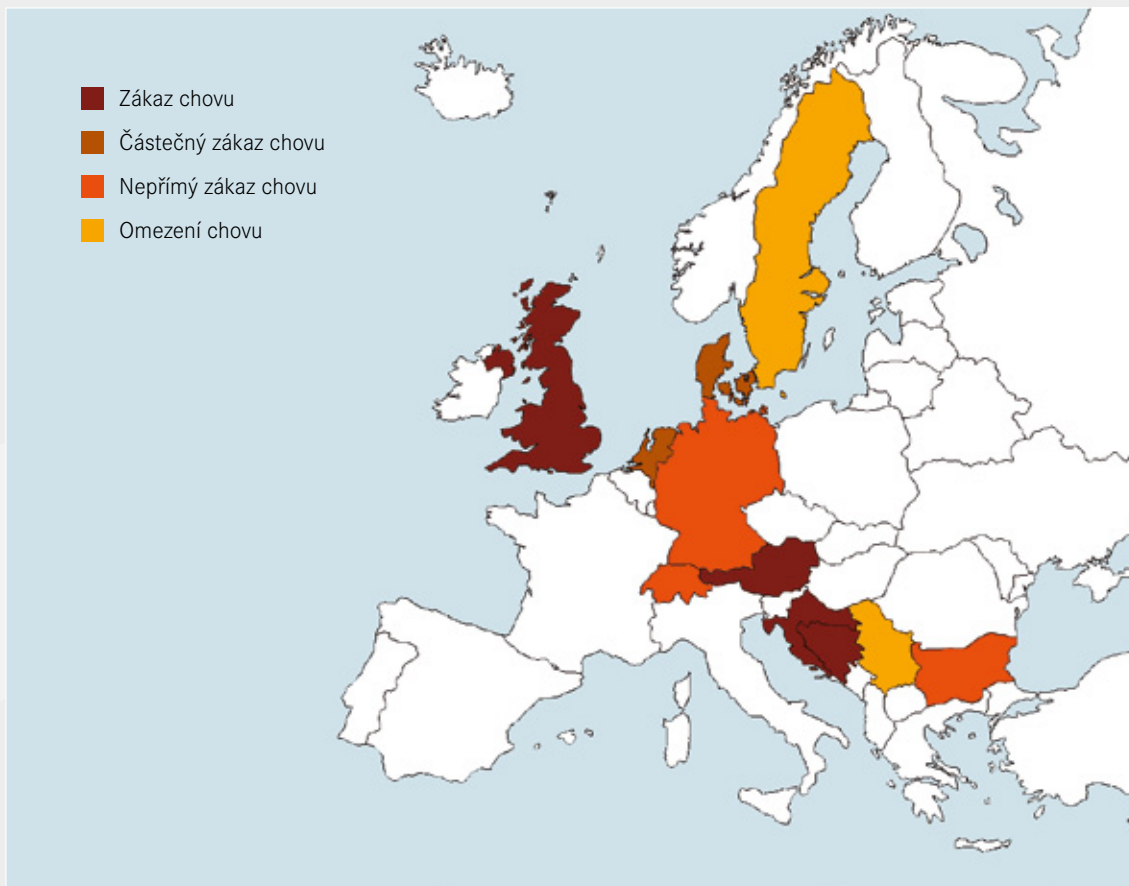
Zájem o správné zacházení se zvířaty má dlouhou legislativní historii. Ochrana zvířat proti týrání je celospolečenským zájmem. Vzhledem k tomu, že zvířata jsou, stejně jako člověk, živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, je morální povinností člověka poskytovat jim péči a ochranu před týráním, poškozováním zdraví a bezdůvodným usmrcením.

Například zákon zakazující chov kožešinových zvířat v Anglii vychází především z mravních zásad, podle nichž chov kožešinových zvířat není slučitelný s vlastní hodnotou zvířat a respektem k němu. **Život zvířete by ve jméno veřejného zájmu neměl být zmařen bez dostatečného ospravedlnění.** Zvířata by za tímto účelem neměla být ani chována. Zákon má chránit slabé a zranitelné, včetně zvířat.⁷

Připravovaná norská novela zákona na ochranu zvířat zase vychází z předpokladu, že zvířata mají kromě využitelné hodnoty svoji vlastní hodnotu. Hodnota zvířete jako takového by měla mít přednost před užitnou hodnotou, kterou má zvíře pro člověka, přičemž dokument zdůrazňuje **respekt ke zvířatům** a jedním z jeho cílů je zavést vysoké etické standardy chování norské společnosti ke zvířatům.⁸

Kožešinové produkty jsou především symbolem statusu. Neexistují **žádné důkazy o jejich potřebnosti** (v tuzemských klimatických podmínkách). Většina lidí, hlavně mladých, kožešiny nikdy nepoužívá. Ani vědci pracující v polárních oblastech k ochraně před zimou pravé kožešiny většinou nepoužívají. **Nejvíce kožešin** je použito **na tzv. trimy** (lemování oděvů).

Situace v Evropě⁹

V Evropě přibývá zemí, které přijaly zákony zakazující či omezující chov kožešinových zvířat nebo jsou v procesu přijímání těchto zákonů.

Zákaz chovu kožešinových zvířat platí v následujících zemích: **Velká Británie** (Anglie, Skotsko, Wales – od r. 2003); **Rakousko** (od r. 2005); **Chorvatsko** (od r. 2007 s 10letým přechodným obdobím); **Bosna a Hercegovina** (od r. 2008 s 10letým přechodným obdobím).

Částečný zákaz chovu některých druhů kožešinových zvířat platí **Dánsku** (zákaz chovu lišek byl schválen v květnu 2009 s přechodným obdobím 15 let pro chovatele, jejichž příjmy jsou tvořeny více než 50 % z chovu lišek, a 8 let pro chovatele, jejichž příjmy z chovu lišek jsou nižší než 50 %). V **Holandsku** platí od roku 2008 zákaz chovu lišek a činčil; zákaz chovu norků schválil Parlament na konci června 2009, nyní se čeká na přijetí Senátem.

Nepřímý zákaz formou legislativních opatření a standardů: **Bulharsko** (v současné době zde nejsou žádné farmy s kožešinovými zvířaty, od r. 2006 úřady ani nepovolují vznik nových; platí zákaz chovu divokých zvířat uvedených na seznamu BU Biodiversity Act and CITES*); **Švýcarsko** (od r. 1981 pro volně žijící zvířata přísné standardy chovu – prakticky znemožňují chov kožešinových zvířat; v současné době neevidovány žádné liščí nebo norkové farmy); **Německo** (v r. 2006 nařízení zpřísnující podmínky chovu – do 10 let musí mít zvířata několikanásobně větší klece vybavené podle jejich etologických potřeb, např. umožnění hrabání, norci musí mít k dispozici vodní nádrž a další speciální vybavení – prakticky znemožňující chov).

Omezení chovů: **Švédsko** (od r. 2001 zpřísněny standardy pro chov lišek, prakticky znemožňující jejich chov; od r. 2000 nezaznamenány žádné chovy lišek); **Srbsko** (zákaz chovu divokých zvířat ze seznamu CITES v zajetí).

* Týká se pouze norků, nikoli lišek. I přesto se zde ale chovy lišek nevyskytují.

Další legislativa

Zákaz obchodu s kočičími a psími kožešinami v celé EU nabyl účinnosti 31. 12. 2008 (platí i ve Švýcarsku – zákaz importu).

Zákaz obchodu s výrobky z tuleňů v EU nabyl účinnosti 20. 8. 2010.

Evropská veřejnost¹⁰

Data z průzkumů veřejného mínění z většiny evropských států se opakují, evropská veřejnost s chovem zvířat pro kožešiny nesouhlasí:

Stát	Rok	Výsledky výzkumu	Výzkumná agentura
Chorvatsko	2006	73% lidí by si přálo zákaz chovu kožešinových zvířat pro kožichy.	SPEM Communication Group
Belgie	2004	79% lidí by si přálo zákaz chovu kožešinových zvířat pro kožichy.	INRA
Irsko	2004	63% lidí by si přálo zákaz chovu kožešinových zvířat pro kožichy.	Millward Brown IMS
Německo	2003	70% lidí by si přálo zákaz chovu kožešinových zvířat pro kožichy.	TNS Emnid
Švédsko	2002	57% lidí by si přálo zákaz chovu kožešinových zvířat pro kožichy.	Gallup Institute Sweden
Velká Británie	2000	75% lidí by si přálo zákaz chovu kožešinových zvířat pro kožichy.	House of Commons Debate
Nizozemí	1999	86% lidí by si přálo zákaz chovu norků pro kožichy.	Intomart
Členské státy EU	2005	72% občanů EU je přesvědčeno, že úroveň welfare/ochrany zvířat je špatná/velmi špatná	European Commission internet consultation
Členské státy EU	2005	71% občanů EU si myslí, že pro zlepšení současné úrovně welfare/ochrany kožešinových zvířat by se mělo dělat více.	European Commission internet consultation

Obchodníci

Trendem nadnárodních společností v posledních letech je přijímat tzv. **Fur Free Policy** (bezkožešinovou politiku), v rámci níž se zavazují neprodávat ve svých sítích žádné výrobky z pravých kožešin. Mezi společnosti, které na přání celosvětové veřejnosti přistoupily k obchodu bez kožešin, patří např. Marks & Spencer, Indiska, Sainsbury's, Topshop, Co-operative Group, H&M, Jack Wolfskin a mnohé další (kompletní seznam je na www.obchodbezkozesin.cz).

Módní návrháři¹⁰

Také mnozí mezinárodní módní návrháři veřejně deklarují nepoužívání pravých kožešin ve svých kolekcích (např. Tommy Hilfiger, Calvin Klein, Stella McCartney nebo Polo Ralph Lauren).

Zdroje

1. CVVM SOÚ AV ČR (2006). Češi o životě zvířat chovaných v zajetí. Praha.
2. Svoboda zvířat (2006). Zpráva o chovech a welfare kožešinových zvířat v ČR. Praha.
3. HSUS (2009). Toxic Fur: The Impacts of Fur Production on the Environment and the Risks to Human Health. USA. Dostupný z www.hsus.org/web-files/PDF/fur/toxic-fur-january-22-2009.pdf.
4. Krag, A. (2002). An environmental analysis. Norway.
5. Administrativní registr ekonomických subjektů [online]. Praha: 2008 [cit. 2008-04-21]. Dostupný z <http://www.info.mfcr.cz/ares/ares.html>.
6. Hrubá zemědělská produkce v ČR za rok 2008 (ve stálých cenách) [online]. Praha: 2008 [cit. 2009-08-11]. Dostupný z www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/2101-09.
7. Linzey, A. (2002). The Ethical Case Against Fur Farming. Respect for Animals: England.
8. Proposal for a new Act concerning animal welfare. Dostupný z www.regjeringen.no/en/dep/lmd/Subjects/Animal.html?id=1294&epslanguage=EN-GB.
9. Informace pocházejí od organizací či úřadů zabývajících se ochranou zvířat ve zmiňovaných státech.
10. Vier Pfoten (2007). Fact sheet „Fur“.

svoboda
zvířat

organizace
na ochranu zvířat

Svoboda zvířat

Koterovská 84, 326 00 Plzeň

telefon: 377 444 084

e-mail: info@svobodazvirat.cz

www.svobodazvirat.cz

www.protisrsti.cz

Materiál vznikl s laskavým přispěním
Nadace na ochranu zvířat.